

Motion till riksdagen 2023/24:1058

av **Lawen Redar (S)**

Hedersrelaterat förtryck

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kriminalisera oskuldskontroller, oskuldsoperationer och oskuldsintyg samt underlåtenhet att avslöja äktenskapstvång och barnäktenskapsbrott och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Diamond Plastikkirurgi, Akademikliniken, Estetiska Institutet, Kvinnorådgivnings Klinik och Vårby Care är fem av tjugo privatkliniker vars läkare svarade ja till genomförande av oskuldsoperationer i SVT:s granskning under november månad 2022. Fastän Sveriges läkarförbund och Socialstyrelsen tar avstånd från oskuldsintyg och oskuldsoperationer samt uttrycker att hymenplastik saknar vetenskaplig grund tycks vårdinrättningar och läkare fortsatt erbjuda dessa tjänster i Sverige. SVT:s granskning visar att ett flertal privata vårdinrättningar inom svensk hälso- och sjukvård erbjuder hymenplastik, så kallade oskuldsoperationer. Detta trots att det befäster en oacceptabel myt om mödomshinnan och saknar vetenskaplig grund.

En central fråga för att upprätthålla det hedersrelaterade förtrycket och oskuldsnormen mot flickor och kvinnor handlar om kravet på blödning vid bröllopsnatten. Kvinnans oskuld och levnadssätt som avgörande för familjens heder måste med hela samhällets kraft motverkas och bekämpas. Att vårdinrättningar inom svensk hälso- och sjukvård konsekvensfritt kan utföra medicinsk kontroll, oskuldsintyg och kirurgi som syftar till att en blödning ska uppstå vid samlag är skandalöst och chockerande. Fastän det redan i dag är möjligt att vidta åtgärder mot vårdinrättningar som utför medicinska ingrepp som saknar vetenskaplig grund är lagstiftningen på området otillräcklig. Det är svårt att i praktiken komma åt utförarna av oskuldskontroller och oskuldskirurgi. Det straffrättsliga regelverket till skydd för flickor och kvinnor som utsätts för kontroller av sin sexualitet är också begränsat. Det är enbart de allvarligaste ärendena som kan föranleda återkallelse av yrkeslegitimation för en läkare. Därför behövs tydlig lagstiftning på plats.

Den tidigare socialdemokratiska regeringen beslutade i november 2021 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att utreda och ta ställning till behovet av åtgärder mot oskuldskontroller, utfärdande av oskuldsintyg och oskuldsoperationer samt ta ställning till om underlåtenhet att avslöja äktenskapstvång och barnäktenskapsbrott bör kriminaliseras. Genom tilläggsdirektiv (dir. 2022:113) förlängdes uppdraget till den 1 juni 2023.

Utredaren presenterade SOU 2023:37 ”Förstärkt skydd för den personliga integriteten – behovet av åtgärder mot oskuldskontroller, oskuldsintyg och oskuldsingrepp samt omvändelseförsök” i juni 2023 och lagförslagen är för närvarande på remiss. De samlade slutsatserna i utredningen är att utförande av oskuldskontroller och oskuldsingrepp samt utfärdande av oskuldsintyg förekommer i Sverige samt att det finns en efterfrågan i förhållande till vården. Hur omfattande förekomsten är är svårutrett då utredningens kartläggning inte kan fånga in de fall där flickor och kvinnor inte söker stöd eller vänder sig till hälso- och sjukvården. Det förekommer att flickor och kvinnor med hemvist i Sverige genomgår oskuldskontroller och oskuldsingrepp i utlandet. Utredningen föreslår att kriminalisera oskuldskontroller, oskuldsoperationer och oskuldsintyg samt se över om läkare ska kunna behålla läkarlegitimationen om de utför kontroller. Patientsäkerhetslagen stipulerar med all tydlighet att yrkesutövningen ska ske enligt vetenskap och beprövad erfarenhet.

Utredningen föreslår att det införs en ny straffbestämmelse om oskuldskontroll i fjärde kapitlet brottsbalken. Den nya bestämmelsen innebär ett straffansvar för den som undersöker någon annans kvinnliga könsorgan i syfte att, för egen eller annans del, bedöma om personen är eller framstår som oskuld. Utredningen föreslår vidare att oskuldsingrepp ska förbjudas genom nya bestämmelser i lagen (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor. Förbudet ska omfatta ingrepp i någon annans kvinnliga könsorgan som görs i syfte att det ska framstå som att personen är oskuld. Samtycke från den som underkastat sig en oskuldskontroll eller ett oskuldsingrepp ska inte utgöra en grund för ansvarsfrihet för gärningspersonen.

Utredningen föreslår vidare en utökning av möjligheten att besluta om utreseförbud enligt 31 a § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU). Ett sådant förbud ska även omfatta fall där det finns påtaglig risk för att någon som är under 18 år förs utomlands eller lämnar Sverige i syfte att genomgå ett oskuldsingrepp eller en oskuldskontroll.

Slutligen föreslår utredningen att underlåtenhet att avslöja äktenskapstvång och barnäktenskapsbrott ska kriminaliseras. Brotten äktenskapstvång och barnäktenskapsbrott är tillräckligt allvarliga för att motivera en kriminalisering även av underlåtenhet att avslöja dem. Båda brotten involverar ofta flera personer och är till sin natur sådana att det kräver planering vilket gör att det typiskt sett finns ett utrymme att förhindra dem genom ett avslöjande. En kriminalisering kan på sikt bidra till att fler personer som har kännedom om ett förestående tvångsäktenskap eller barnäktenskap känner sig förpliktade att ingripa eller informera myndigheter om vad som pågår.

Frågan om oskuldskontroller, oskuldsoperationer, tvångsäktenskap och barnäktenskap har återkommande aktualiserats genom bland annat mediala granskningar. Det är chockerande att bevittna att detta helt öppet pågår i samhället. Ett viktigt led i att motverka denna form av hedersrelaterat förtryck är att kriminalisera oskuldskontroller, oskuldsoperationer och oskuldsintyg samt underlåtenheten att avslöja tvångs- och barnäktenskap.

Lawen Redar (S)